

Dědické právo

Daniel Bartoň

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Základy práva, 22. února 2016

Přehled přednášky

Dědické právo

Daniel Bartoň

Základní pojmy

Základní pojmy

Dědické tituly

Závěť

Dědická smlouva

Ze zákona

Dědické tituly

Závěť

Dědická smlouva

Ze zákona

Odkaz

Prameny a literatura

Závěr

Odkaz

- ▶ Dědické právo (v širším slova smyslu) upravuje přechod majetkových poměrů zemřelého člověka na jiné osoby
- ▶ Dědické právo (v užším slova smyslu) je právo na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní
- ▶ **Pozůstalost** – celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci
- ▶ **Dědictví** – to z pozůstalosti, co skutečně připadá jako jmění osobě, která je dědicem
- ▶ Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele (kdo zemře před zůstavitelem, nebo současně s ním, nedědí)

Základní pojmy

Dědické tituly

Závět

Dědická smlouva

Ze zákona

Odkaz

Prameny a literatura

Závěr

Dědická nezpůsobilost

- ▶ Ten, kdo se dopustil činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu
- ▶ Ten, kdo se dopustil zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli
- ▶ Jako zákonný dědic manžel, který se dopustil vůči zůstaviteli činu naplňujícího znaky domácího násilí
- ▶ V případě dědění ze zákona rodič, který byl zbaven rodičovské odpovědnosti proto, že ji zneužíval nebo její výkon zanedbával

Základní pojmy

Dědické tituly

Závět

Dědická smlouva

Ze zákona

Odkaz

Prameny a literatura

Závěr

Zřeknutí se dědického práva

- ▶ Vzdání se práva na dědický podíl a současně (pokud je nepominutelným dědicem) také práva na povinný díl
- ▶ Smlouvou se zůstavitelem (ve formě veřejné listiny)
- ▶ Význam pro předcházení dědickým sporům

Odmítnutí dědictví

- ▶ Výslovným prohlášením vůči soudu po smrti zůstavitele
- ▶ Na dědice se pak hledí, jako by dědictví nikdy nenabyl
- ▶ Význam např. když má zůstavitel vysoké dluhy

Vzdání se dědictví

- ▶ Pouze v případě, že dědic dědictví neodmítl
- ▶ Vzdání se před soudem ve prospěch jiného dědice (nebo i více dědiců)
- ▶ Druhá strana s tím musí souhlasit

Pořízení pro případ smrti

- ▶ **Závěť**
- ▶ **Dědická smlouva**
- ▶ **Dovětek** – obdoba závěti, ale nejsou samostatně povolávání dědicové
- ▶ Neplatné je pořízení ve prospěch osoby, která zůstaviteli poskytovala zdravotnické nebo sociální služby
- ▶ Pořízením nelze zkrátit povinný díl nepominutelného dědice (výjimky: zřeknutí se dědického práva a vydědění)

Výhrada soupisu pozůstalosti

- ▶ Soupis pozůstalosti vymezuje pozůstalostní jmění a čistou hodnotu majetku v době smrti zůstavitele
- ▶ Pokud si dědic vyhradí soupis pozůstalosti, pak bude povinen k úhradě zůstavitelových dluhů jen do výše nabytého dědictví (nikoli v plné výši)
- ▶ Dědic má právo vyhradit si soupis pozůstalosti, pokud ho uplatní do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl

- ▶ Odvolatelný projev vůle, kterým zůstavitel pro případ své smrti osobně zůstavuje jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti, případně i odkaz
- ▶ Je třeba vyložit tak, aby bylo co nejvíce vyhověno vůli zůstavitele
- ▶ Je třeba učinit osobně, určitě a samostatně
- ▶ Závěť má přednost před děděním ze zákona
- ▶ Pořídí závěť může kromě osoby svéprávné také osoba, která dovršila 15 let věku a osoba s omezenou svéprávností, ale pouze formou veřejné listiny
- ▶ Podstatný omyl nebo mylná pohnutka zůstavitele způsobují neplatnost ustanovení závěti, kterého se týkají

- ▶ **Písemná**, ledaže byla pořízena s úlevami (např. při bezprostředním ohrožení života nebo při účasti v ozbrojeném konfliktu)
- ▶ **Závěť pořízená soukromou listinou**
 - ▶ *holografická* – napsaná a podepsaná vlastní rukou (bez nutnosti svědků)
 - ▶ *alografická* – nenapsaná, ale podepsaná vlastní rukou (požadavek 2 svědků)
 - ▶ zůstavitele nevidomého nebo osoby se smyslovým postižením (požadavek 3 svědků)
- ▶ Závěť pořízená veřejnou listinou
- ▶ Kdo nemůže být svědkem:
 - ▶ osoba nesvéprávná nebo neznalá jazyka či způsobu dorozumívání, ve kterém se projev vůle činí
 - ▶ dědic, odkazovník a osoby jim blízké (výjimky: sepsání vlastní rukou zůstavitele nebo potvrzení 3 svědky)
- ▶ Povinnost mlčenlivosti pro osoby, které působily při pořízení závěti

- ▶ **Obecné náhradnictví** – určuje, kdo bude dědit v případě, že se povolaný dědic nedožije zůstavitelovy smrti, či pro případ, že se jí dožije, ale nebude dědit
- ▶ **Svěřenské nástupnictví** – zavazuje dědice, který dědictví přijal (*přední dědic*), přenechat pozůstalost jiné osobě jako dalšímu dědici (*svěřenskému nástupci*), nastane-li událost určená v pořízení pro případ smrti

Vedlejší doložky v závěti

- ▶ Povolání **vykonavatele závěti**
- ▶ Povolání **správce pozůstalosti**
- ▶ Stanovení podmínek, doložení času nebo příkazů (posuzují se jako rozvazovací podmínky)

Zrušení závěti

- ▶ **Pořízením nové závěti**, a to v rozsahu, v jakém nemůže vedle pozdější závěti obstát
- ▶ **Odvoláním závěti** – možno i mlčky (např. roztrháním listiny)

Dědická smlouva

- ▶ Dvoustranné právní jednání, kterým jedna strana (zůstavitel) povolává bezúplatně nebo za úplatu druhou stranu za dědice své pozůstalosti nebo její části a druhá strana své ustavení za dědice přijímá
- ▶ Strany se za dědice mohou ustavit navzájem, anebo povolat za dědice třetí osobu
- ▶ Nemůže být jednostranně zrušena (narozdíl od závěti)
- ▶ Obligatoční forma veřejné listiny
- ▶ Dědickou smlouvou lze pořídit jen do $\frac{3}{4}$ pozůstalosti

Zákonná posloupnost

- ▶ Uplatní se, pokud nedojde k posloupnosti podle dědické smlouvy nebo závěti
- ▶ **Odúmrtí** – nedědí-li žádný dědic ani podle zákonné dědické posloupnosti, připadá dědictví státu

Nepominutelný dědic

- ▶ Náleží mu z pozůstalosti povinný díl (ne podíl z pozůstalosti, ale peněžní částka v hodnotě povinného podílu)
- ▶ Děti zůstavitele, a nedědí-li, pak jejich potomci
- ▶ Nezletilý nepominutelný dědic musí dostat alespoň $\frac{3}{4}$ zákonného dědického podílu
- ▶ Zletilý nepominutelný dědic musí dostat alespoň $\frac{1}{4}$
- ▶ Z práva na povinný díl ho lze vyloučit nebo jej v tomto právu zkrátit pouze vyděděním

Důvody vydědění

- ▶ Neposkytnutí potřebné pomoci v nouzi
- ▶ Neprojevování opravdového zájmu o zůstavitele (tj. zájmu, který by projevovat měl)
- ▶ Odsouzení za trestný čin spáchaný za okolností svědčících o zvrhlé povaze
- ▶ Trvalé vedení nezřízeného života
- ▶ Zadlužení a marnotratnost zakládající obavu, že pro jeho potomky nebude zachován povinný díl; pak možnost zůstavit tento podíl přímo jeho potomkům

[Základní pojmy](#)[Dědické tituly](#)[Závět](#)[Dědická smlouva](#)[Ze zákona](#)[Odkaz](#)[Prameny a literatura](#)[Závěr](#)

Dědické třídy

- ▶ **1. třída:** děti a manžel, každý z nich stejným dílem (nedědí-li některé dítě, pak jeho podíl nabývají jeho děti)
- ▶ **2. třída:** nedědí-li potomci, pak manžel, rodiče a osoby, které žily ve společné domácnosti (stejným dílem, manžel nejméně polovinu)
- ▶ **3. třída:** nedědí-li manžel ani rodiče, pak sourozenci (jejich děti) a osoby, které žily ve společné domácnosti
- ▶ **4. třída:** prarodiče
- ▶ **5. třída:** prarodiče rodičů
- ▶ **6. třída:** děti dětí sourozenců a děti prarodičů (každý stejným dílem)

- ▶ Odkazem se odkazovníku zřizuje pohledávka na vydání určité věci, popřípadě jedné či několika věcí určitého druhu, nebo na zřízení určitého práva
- ▶ Odkaz zůstavitel zřídí tak, že v pořizení pro případ smrti nařídí určité osobě, aby odkazovníku vydala předmět odkazu
- ▶ Odkazovník není dědicem; není tedy zatížen povinností přispět na úhradu zůstavitelových dluhů (výhodné pro dobročinné účely)
- ▶ Zatímco dědictví reprezentuje podíl na pozůstalosti, odkazem se přikazuje dědici nebo odkazovníku, aby osobě, v jejíž prospěch je odkaz zřízen, vydala určitou věc buď z pozůstalosti nebo z vlastního majetku
- ▶ Odkazem se nenabývá věc z pozůstalosti přímo, ale až od osoby obtížené odkazem

Obtížení odkazem

- ▶ Odkazy připadají k tíži všem dědicům podle poměru jejich podílů, a to i tehdy, byla-li odkázána věc náležející jednomu ze spoludědiců (výjimka: zůstavitel zvláště přikáže splnění odkazu jednotlivému spoludědici nebo odkazovníku)
- ▶ Každému z dědiců musí zůstat z hodnoty dědictví alespoň čtvrtina odkazy nezatížená; zatíží-li zůstavitel dědice více, má dědic právo na poměrné zkrácení odkazu
- ▶ Odkazem lze obtížit jen osobu, která má z pozůstalosti prospěch (dědic, odkazovník); je-li odkazem obtížen odkazovník, jedná se o další odkaz (*pododkaz*) a ten, komu tento další odkaz náleží, se označuje jako *pododkazovník*

Prameny a literatura

- ▶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- ▶ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, dostupná např. na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- ▶ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>
- ▶ Komentáře Wolters Kluwer a C. H. Beck

Závěr

- ▶ Dotazy
- ▶ Příště: relativní majetková práva